

Gedser Fuglestation 2017

Af Hans Lind og Bo Kayser

Indledning

Gedser Fuglestation præsenterer løbende nyheder og resultater via elektroniske medier. På hjemmesiden www.gedserfuglestation.dk publiceres under ”Resultater” årsrapporter for træktælling og ringmærkning tidligt det efterfølgende år. Samme sted publiceres mere omfattende analyser. Daglige blog-indlæg og nyheder kan også læses på hjemmesiden. Endelig er der løbende information til og mellem interesserede via Facebook-siden Gedser Fuglestation og Facebook-gruppen Gedser Fuglestations Venner. Denne artikel til Fuglesåret kan ses som et tilbud til de læsere, som gerne vil have et udsnit af de allerede elektronisk tilgængelige informationer præsenteret på papir.

2017 var et godt år for Gedser Fuglestation. Takket være en bevilling fra Naturstyrelsen Storstrøm og en stor håndværksmæssig indsats fra de frivillige, fik vi indrettet 10 nye gæstesovepladser på første sal. En særlig tak skal rettes til Gert Juul Jeppesen, som ydede en meget stor praktisk indsats. I maj afholdt Naturstyrelsen, DOF og Gedser Fuglestation den officielle indvielse af den nyindrettede førstesal, og siden har mange benyttet sig af de nye muligheder for overnatning.

2017 blev også året, hvor Gedser Fuglestation kunne ansætte en observatør om efteråret til udførelse af standardiseret træktælling. Det har længe været et ønske, og et engangsbeløb på 25.000 kr. ekstra fra DOF samt støtte fra Charlotte Smidts Fond gav os de økonomiske muligheder for at gå i gang. Standardiseret træktælling fandt i 2017 sted fra 20. august til 20. december.

Den standardiserede ringmærkning, som for alvor startede i 2007, har fundet sted på sædvanlig vis i 2017.

Træktælling og observationer

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten ”Træktælling ved Gedser Odde efteråret 2017” (https://www.gedserfuglestation.dk/images/Resultater/Traektaelling/GedserTraektaelAarsrap2017_v01.pdf). I den rapport gennemgås også for første gang de langsigtede tendenser for antallet af trækkende fugle ved Gedser Odde.

I DOF Storstrøm har vi valgt, at træktælling om foråret gennemføres af Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation, se denne, og om efteråret af Gedser Fuglestation på Gedser Odde, men selvfølgelig er der i foråret gjort iagttagelser af interessante og sjældne fugle i Gedser-området, og nogle af dem vises i tabellen nedenfor.

I andet halvår 2017 blev der i alt gennemført træktælling i 876 timer fordelt på 138 dage. Det samlede antal dage i halvåret er 184, så det er en ganske flot dækningsgrad. I observatørernes rådata var der i alt 6.972 registreringer (rækker med 1-flere individer) af i alt 798.054 trækkende fugle fordelt på 196 arter indrapporteret af 47 tællere.

De fleste observationer, 5.192, blev indtastet af brugeren Gedser Fuglestation Træktælling. Disse observationer blev indtastet af de træktællere, som var tilknyttet fuglestationen i efteråret. Det drejede sig om Andreas Kristian Pedersen fra 4. til 19. august, Ragnar Smidt fra 25. august til 8. oktober, Ole Friis Larsen fra 9. til 22. oktober og Preben Berg fra 23. oktober og resten af året. Derudover enkelte andre i korte perioder. Desuden har følgende indtastet mere end 200 registreringer: Christian Glahder med 296 og Orla Jakobsen med 279. Efter oprensning af data til standard uden dubletter var der 5.267 registreringer tilbage. Der blev i alt registreret 553.409 individer fordelt på 178 arter.

Der var både arter, hvor der blev set usædvanligt mange og usædvanligt få i 2017, se hvilke fugle i tabellen.

Sjældne fugle set i Gedserområdet gennem året

Gedser og Hyllekrog er nok de steder i landet, hvor der bliver set flest kongeederfugle, således trak der en enkelt om foråret og tre i efteråret. Sort glente havde et rigtig godt forår med hele 13 stk. og to lille skrigeørn viste sig over Birkemose 10/6. I efteråret var det i særlig grad de mange hvidsiskener, der henrykkede ornitologerne, dog overskygget af Stejneger’s bynkfugl, der rastede et par dage efter mærkningen i slutningen af oktober.

Ringmærkning

Vinteren var mild med korte perioder med sne og frost. Det lune forårsvejr kom i slutningen af marts, men fra midten af april blev det igen køligere. Maj var heller ikke noget at råbe hurra over, mens juni var mere normal. Sommervejret var meget afvekslende og ikke særlig varmt. Efteråret var relativt lunt, men noget blæsende og regnfuldt.

Det lykkedes endnu en gang at få dækket den standardiserede ringmærkning, så der blev ringmærket hele foråret og hele efteråret. Som i de tidligere år har vi formået at tiltrække udenlandske ringmærkere, uden hvis hjælp dækningen ikke havde været mulig. I årets løb har der været tilknyttet ringmærkere fra Frankrig, Belgien, England og Holland, selvfølgelig assisteret af danske mærkere i kortere eller længere perioder.

Marts startede langsomt med få fugle, men fra midt i måneden kom der lidt mere gang i trækket. Varmefremstød i slutningen af marts gav et par dage med rigtig mange fugle: 28/3 med 255 og 31/3 med 248, det var især grønsisken, rødhals og fuglekonge, der trak tallene op. Med 1.174 ringmærkede fugle blev det den bedste marts nogensinde. Hele 35 rødttoppede fuglekonger fik ring på, og det samme fik en bjergvipstjert, som er en sjældent mærket art i Gedser.

April fortsatte i samme spor med mange grønsiskener, men ellers døde det noget ud i den sidste halvdel med moderate fangster. Månedens hit blev stationens anden hvidskæggede sanger nogensinde (27/4), og en sydlig nattergal fra 29/4 er også værd at nævne. Total for april blev 1.050 ringmærkede fugle, hvilket er det laveste i de senere år.

En uge ind i maj fik vi varmt vejr sydfra, og det gav rigtig mange fugle i nettene fra 6/5 til 8/5, henholdsvis 332, 248 og 212. Det var i særdeleshed løvsangere, rødhalse og rødstjerner, der fik udløst deres trækinstinkt i disse dage. Måneden gav et pænt udvalg af halvsjældne fugle, der kunne ringmærkes: Nordlig blåhals, ringdrossel, flodsanger, karmindompap og stationens anden hortulan. Måneden løb op på 1.523 ringmærkede fugle, og med junis 160 mærkninger nåede forårstotalen op på 3.907 fugle, det næsthøjeste antal nogensinde.

Den gennemgående figur i efterårssæsonens ringmærkning var Anton Liebermann, der tog det lange, seje træk fra midt i juli til starten af december. Han fik i længere eller kortere perioder hjælp til mærkningen af både danske og udenlandske mærkere. Mærkningen i sidste halvdel af juli var ikke overvældende, i alt 430, men dog pænt med gulbug (83) og kæranger (58). Et par karmindompapper blev det også til. Vi skulle helt frem til 10-11/8, før der kom trecifrede tal i ringmærkningsbogen. August nåede op på næsten 2.000 nymærkninger med løvsanger og gærdesanger som de hyppigste (519 og 324). En art, der glimrede ved sit fravær, var høgesanger – hvert år siden 2002 har vi ellers ringmærket en eller flere af disse dejlige sangere. En natravn 23/8 var rigtig fint, men en kæmpe overraskelse var det, da englænderen Nigel Judson 30/8 kunne præsentere en bjergløvsanger fra et af nettene: Stationens første og landets tolvte fund!

I den første efterårsmåned kom der rigtig gang i rødhalsene fra midt i måneden, og det blev til 956 ud af septembers 2.919 fugle. Derpå fulgte gransanger (587) og munk (224). Af månedens highlights skal nævnes sortstrubet bynkefugl, lille fluesnapper (3) samt fire hvidbrynede løvsangere. Måneden bød på 11 dage med over 100 ringmærkede fugle, flest 18/9 med 358.

Oktober er normalt den måned, hvor der ringmærkes flest fugle – sådan blev det ikke i 2017, men herom senere. Måneden sneg sig dog op på 3.847 ringmærkninger, præget af rødhals (803), fuglekonge (788) og gransanger (550). 9 rødttoppede fuglekonger sendte årstotalen op på 62 fugle, det højeste nogensinde. Anton havde en våd og blæsende, men rigtig fin nat med lys og ketcher 29/10, hvor han både fangede huldue og mosehornugle for første gang siden fuglestationen startede i 2001. De næste dage blev særdeles bemærkelsesværdige: 30/10 fandt Preben Berg en sibirisk sortstrubet bynkefugl i fårefolden ved stationen, og den kunne godt ligne racen *stejnegeri*. Heldigvis gik den i et net dagen efter, og et efterfølgende DNA-tjek viste helt entydigt, at det var denne race, første gang nogensinde registreret i Danmark. Senere er racen ophøjet til selvstændig art som Stejneger's bynkefugl. Heldigvis rastede den et par dage i området, så tilrejsende fuglefolk kunne nyde denne nye art for landet.

November blev måneden med flest ringmærkede fugle: Det skyldes hovedsagelig den kæmpe invasion af gråsisken, hvoraf langt de fleste var den nordlige. Samlet set blev der fra 2/11 til og med 2/12 mærket 4.434 gråsisken (nordlig, lille og ubestemt), og med dem kom der i alt 45 hvidsisken. Hovedparten af dem blev efter standardtiden fanget i ganske få net med lyd.

Årets mærkninger så længe ud til at skulle placere 2017 på et beskedent niveau, men de fine tal fra november-december gjorde, at det blev det tredje bedste år med i alt 17.954 fugle, fordelt på 91 arter.

En stor tak skal rettes til såvel observatører, ringmærkere og alle de andre frivillige, som har muliggjort endnu et godt år for fuglestationen. Specielt skal lyde en velment tak til professor Martin Collinson, Aberdeen University, der har foretaget DNA-analyser af småfjer fra bjergløvsanger og Stejneger's bynkefugl og dermed verificeret disse to arter.

Genmeldinger og fremmede ringe

Under ringmærkningsarbejdet oplever man næsten hver dag at fange og aflæse ringmærkede fugle, der er mærket samme sted flere dage eller uger siden. Det giver værdifulde oplysninger om fuglenes liv og færden. En del gange hvert år aflæses fugle, der er mærket i udlandet eller andetsteds i Danmark, og det er jo ekstra spændende at modtage mærkningsdata på sådanne fugle.

I 2017 blev der aflæst 24 fugle med ringe fra 8 forskellige lande. Som det plejer at være, kom de fleste fra Sverige (12), 4 fra Danmark, 3 norske og resten var fra Estland, Litauen, Spanien, Frankrig og Rusland. Her skal blot omtales nogle af dem. Den store invasion af gråsisk gav to norske aflæsninger, begge mærket inden for en radius af 150 km fra Oslo. To svenskmærkede gråsiskener var mærket på samme lokalitet i Värmland og landede i Gedser en måneds tid senere. Endvidere et par stykker kom fra det sydlige Sverige. De to danskmærkede gråsiskener kom begge fra Ishøj, mærket 3-4 dage tidligere.

Imponerende er det, at en fuglekonge med russisk ring kunne tilbagelægge 565 km fra Kaliningrad til Gedser på bare 11 dage i oktober. Nævnes bør også, at en spanskmærket rødhals, mærket på en lille ø i Middelhavet ud for Murcia 16/10 2016, blev aflæst på fuglestationen et halvt år senere, en strækning på 2.100 km.

Under observation af fugletrækket på Gedser Odde lykkedes det to gange i september at aflæse et par farvemærkede kaspiske måger. Den ene var mærket i det østlige Tyskland og den anden i Tjekkiet.

De mange nymærkede fugle har foreløbig givet 27 genfund fra 9 lande ud over Danmark. De fleste er fundet i Sverige (10), Belgien og Tyskland (begge 4), et par stykker i Frankrig, Finland og Norge samt enkeltfund i Holland, England og Israel. Her skal blot omtales nogle af de mest interessante. To spurvehøge blev godt en måned efter mærkningen fundet døde i Belgien og Tyskland, i hvert fald den ene havde ramt en rude og omkommet derved. Rødhalse mærker vi jo mange af, og der er i årets løb kommet genfund fra Belgien, Tyskland, Sverige, Frankrig og Finland. En del af rødhalsene havde travlt med at komme ned sydpå i efteråret – den ene blev aflæst af en ringmærker lidt sydøst for Paris syv dage senere, en strækning på imponerende 941 km. En art, som vi ikke får så mange genfund af, er halemejsen, så det var fint at få en lille hilsen fra en, der blev kontrolleret af en ringmærker på en lille ø øst for Rügen tre dage efter mærkningen i Gedser.

De fleste af de småfugle, der mærkes i Gedser, har en trækrute om efteråret, der går mod sydvest. En af undtagelserne udgøres af gærdesanger, som trækker øst om Middelhavet og overvintrer i det østlige Afrika. Et fint eksempel på dette gav en gærdesanger, som vi mærkede tilbage i august 2014, og som blev fanget og aflæst i en oase i Negevørkenen i Israel i marts 2017 – et af de virkelig sjældne genfund.

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten ” Ringmærkning ved Gedser Odde 2017” (https://www.gedserfuglestation.dk/images/Resultater/Ringmaerkning/GedserRingmaerkAarsrap2017_v01.pdf).

En oversigt over resultaterne er angivet i tabellen i denne artikel.

Tabel

	Forår	Efterår
Dækning	Observationer: Uregelmæssigt hele foråret.	Observationer: 20/7 - 20/12 næsten daglig samt spredt for resten af halvåret.

	Ringmærkning: 1. marts til 15. juni samt enkelte dage derudover	Ringmærkning: 20. juli til 15. november samt enkelte dage før og en del dage efter
Ringmærkning Total	3.907 (64 arter)	14.047 (83 arter)
Talrigst ringmærkede arter	Rødhals 668 Grønsisken 510 Løvsanger 498 Jernspurv 356 Gransanger 192	Gråsisken 4.518 Rødhals 1.792 Gransanger 1.188 Fuglekonge 942 Løvsanger 694
Sjældneste ringmærkede arter	Sydlig nattergal 1 Ringdrossel 1 Flodsanger 1 Hvidskægget sanger 1 Hortulan 1 Hvidsisken 1 Lille fluesnapper 8	Natravn 1 Sortstrubet bynkefugl 1 Stejnegers bynkefugl 1 (Ny for Danmark) Hvidbrynet løvsanger 5 Bjergløvsanger 1 Hvidsisken 44 1
Observationer, usædvanlige arter/antal	Rødrygget svale 1 Islom 1 Lille fluesnapper 2 ud over de mærkede Sydlig nattergal 1 syngende Kroghage Pirol 2	<u>Usædvanligt stort antal, (i parentes de sidste 10 års middeltal):</u> Rødstrubet Lom 12.405 (7.615) Gråstrubet Lappedykker 711 (348) Fløjlsand 3.707 (1.740) Toppet Skallesluger 14.562 (8.240) Gråsisken 16.884 (2.942). <u>Usædvanligt lille antal, (i parentes de sidste 10 års middeltal):</u> Havlit 4.338 (5.639) Rød Glente 125 (267) Fjeldvåge 192 (405) Trane 14 (2.612) Sortterne 178 (301)
Observationer, sjældne arter	Kongeederfugl 1 Lille skrigeørn 1 Sort glente 13	Kongeederfugl 3 Sort Glente 3 Steppehøg 1 Hedehøg 2 Skrigeørn sp. 1 Aftenfalk 2 Pomeransfugl 1 Lille Kjove 4 Storkjove 3 Sorthovedet Måge 4 Rødstrubet Piber 6 Hvidsisken 20.